

Arbejdsnotat

Udbyttet af VVM

- Evaluering af VVM i Danmark

Delrapport II

- Kvalitet og kvalitetssikring af VVM-arbejdet

Per Christensen
Lone Kørnøv
Eskild Holm Nielsen

Titel

Udbyttet af VVM – Evaluering af VVM i Danmark
Delrapport II – Kvalitet og kvalitetssikring af VVM-arbejdet

Udarbejdet af

Per Christensen, Aalborg Universitet
Lone Kørnøv, projektleder, Aalborg Universitet
Eskild Holm Nielsen, Aalborg Universitet

Materialet er udarbejdet til internt brug

Publikationen kan citeres med kildeangivelse

Marts 2003

ISBN 87-601-9845-1 (Internet)

Muljøministeriet
Landsplanafdelingen
Højbro Plads 4
1200 København K.
Tlf. 33 92 76 00
E-Post: lpa@mim.dk
Internet: www.lpa.dk

Førord

Denne delrapport er led i en evaluering, der er udført af Miljøvurderingsgruppen på Aalborg Universitet, Institut for Samfundsudvikling og Planlægning for Miljøministeriet, Landsplanafdelingen. Et overordnet mål med evalueringen er at undersøge omfang og type af miljømæssige effekter som følge af det danske VVM system og -praksis i dag.

Rapportering af evalueringen omfatter en hovedrapport med tilhørende bilagsrapport samt to delrapporter:

1. ”Udbyttet af VVM – Evaluering af VVM i Danmark. Hovedrapport”.
2. ”Udbyttet af VVM – Evaluering af VVM i Danmark. Bilagsrapport”.
3. ”Udbyttet af VVM – Evaluering af VVM i Danmark. Delrapport I – Erfaring og kompetence i VVM-arbejdet”.
4. ”Udbyttet af VVM – Evaluering af VVM i Danmark. Delrapport II – Kvalitet og kvalitetssikring af VVM-arbejdet”.

Den foreliggende delrapport er hovedsageligt baseret på en workshop, der blev afholdt den 2. november 2001 i Vejle med deltagelse af primært sagsbehandlere og politikere. Udgangspunktet for workshoppen var, at der nu er gået mere end 10 år siden VVM blev implementeret i Danmark, og der er opnået meget erfaring, men at der mangler en diskussion af, hvad kvalitet er i forhold til VVM. Formålet med workshoppen var at drøfte:

1. Hvad er en kvalitetsmæssig god VVM-redegørelse og VVM-proces?
2. Hvorledes sikres denne kvalitet?

Målet med workshoppen og afrapporteringen er at bidrage til en løbende dialog for at nå frem til en større grad af konsensus om kvalitetssikringen af VVM arbejdet fremover.

Delrapporten offentliggøres i henhold til aftale med Landsplanafdelingen. Synspunkter og forslag i rapporten er dog helt forfatterens, og de dækkes ikke nødvendigvis af Landsplanafdelingen.

Indholdsfortegnelse

Forord.....	3
1. Kvaliteten af VVM ?.....	5
2. Hvad er en god kvalitet af redegørelser og VVM processen?	13
3. Hvordan sikres kvaliteten?.....	19
4. Opsamling og konklusion	23
Referencer	24
Bilag 1 Program for workshop om VVM og kvalitet	25
Bilag 2 Deltagerliste	26
Bilag 3 Forløb af cafédialog samt gruppeinddeling.....	27
Postkort fra cafédialoger	28
VVM – kriterier for kvalitet og kvalitetssikring	33

1. Kvaliteten af VVM ?

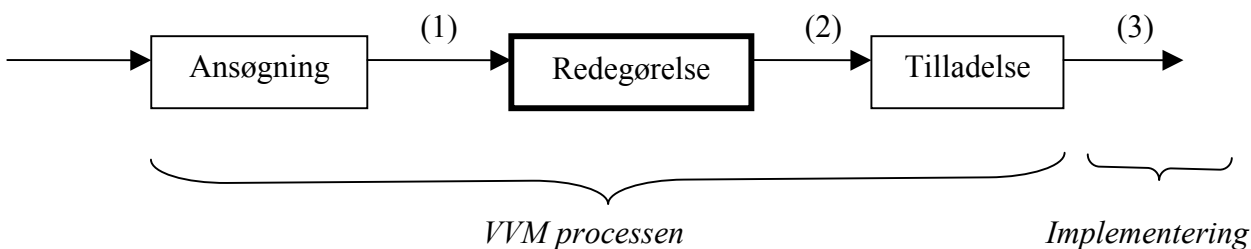
VVM er en proces for at vurdere de miljømæssige konsekvenser af et udviklingsprojekt forud for stillingtagen til en tilladelse til projektets gennemførelse. VVM er på denne vis et godt eksempel på forebyggelsesprincippet.

VVM har, som den systematiske og dokumenterede miljøvurdering, internationalt eksisteret siden 1970 og siden 1988 i Danmark. Der er derfor opnået meget erfaring med VVM i praksis. Men hvordan er kvaliteten af det arbejde, der udføres? Før dette spørgsmål kan besvares er det nødvendigt at præcisere, hvad vi mener med kvalitet.

I denne introduktion vil der blive sat fokus på kvalitetsbegrebet. Først vil vi se på måder, hvorpå kvaliteten i dag evalueres internationalt. Dernæst vil vi se på 'kvalitet for hvem'. Det antages, at synet på kvalitet vil variere mellem de forskellige aktører, der deltager i VVM processen. I forbindelse med delundersøgelse I om erfaringsopbygning og kompetence blandt politikere, sagsbehandlere og konsulenter er der gennemført en spørgeundersøgelse. Spørgeundersøgelsen belyser blandt andet deltagernes opfattelse af kvaliteten af VVM processen og redegørelserne. I denne rapport præsenteres politikeres, sagsbehandlers og konsulents vurdering af kvaliteten i forbindelse med det danske VVM arbejde, da det bidrager til at belyse kvaliteten i VVM arbejdet. Endelig vil det blive diskuteret dels hvilke forhold, der indvirker på kvaliteten og dels hvem der kan og bør være med til at sikre kvaliteten.

Kvalitet af produkt og proces

Kvalitet relaterer sig både til redegørelsen og til VVM processen. Der ses flest eksempler på evalueringer af redegørelsernes kvalitet (eksempelvis Tzoumis og Finegold, 2000; Glasson et al., 1997; Bramsnæs, 1997). Metoder til kvalitetsvurdering af redegørelser er koncentreret om checklister, hvor udgangspunktet er de lovgivningsmæssige krav. Disse lister er ofte meget omfattende. Et eksempel herpå er Kommissionens vejledning om review af VVM redegørelser, som indeholder 144 vurderingspunkter/-spørgsmål (European Commission, 2001). Et argument for at evaluere redegørelser er, at hvis kvaliteten af redegørelserne forbedres over tid, så vil den samlede kvalitet af VVM processen også forbedres. En kritik heraf er dog, at redegørelsen kun er et snapshot af processen, se figur 1. Der sker for det første noget i processen forud for, at redegørelsen skrives og offentliggøres (1). Dette kan være i dialogen mellem myndigheder og ansøger, hvor der sker ændringer af projektet, som vil kunne have en positiv miljømæssig effekt. Denne dialog og ændring behøver nødvendigvis ikke at være afspejlet i selve redegørelsen. Endvidere er der en tid efter redegørelsen, hvor der bliver taget politisk stilling til projektet på baggrund af dels redegørelsen og dels de input, der er kommet under offentlighedsfasen (2). Endelig er der en implementering af projektet, hvor det vil være muligt at evaluere det konkrete udfald af processen, dvs. resulterede VVM processen reelt i et bedre projekt? (3).

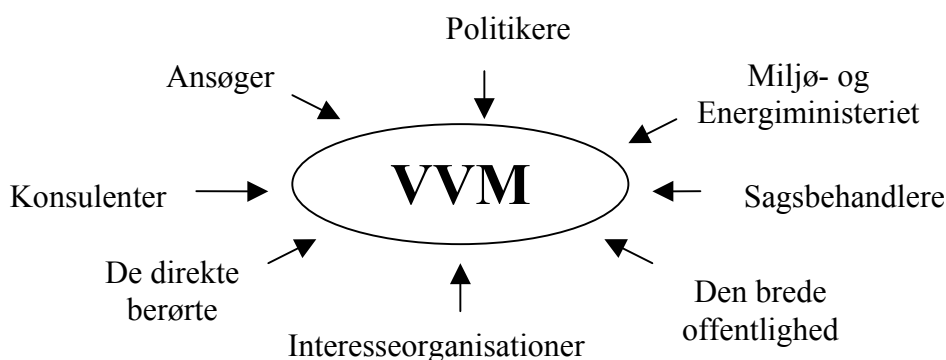
Figur 1 Kvalitetsvurdering af proces og produkt.

Trods disse forbehold så er redegørelsen stadig hoveddokumentet i VVM processen. Det er dette dokument, som danner grundlag for den anden offentlige høring, hvilket i sig selv er et argument for at lægge vægt på kvaliteten af denne. Dette argument gælder selvfølgelig også i forhold til politikerne. Disse får udover redegørelsen dog også fremlagt sagsfremstillingen samt indsigelser og bemærkninger fra offentlighedsfaserne.

Vi vil dog understrege, at vurderingen af kvalitet relaterer sig til såvel redegørelsen som til processen. Kvaliteten af en redegørelse vil kunne indvirke på processens kvalitet og visa versa.

Kvalitet for hvem?

Synet på kvalitet formodes at variere – afhængig af hvilken aktør i VVM processen, man spørger. Som figur 2 viser, er der mange aktører involveret i forbindelse med en VVM proces.

Figur 2 Aktører involveret i VVM processen.

Bag en forskellig tilgang til at vurdere kvalitet kan der ligge flere forhold og interesser. Der kan eksempelvis være tale om:

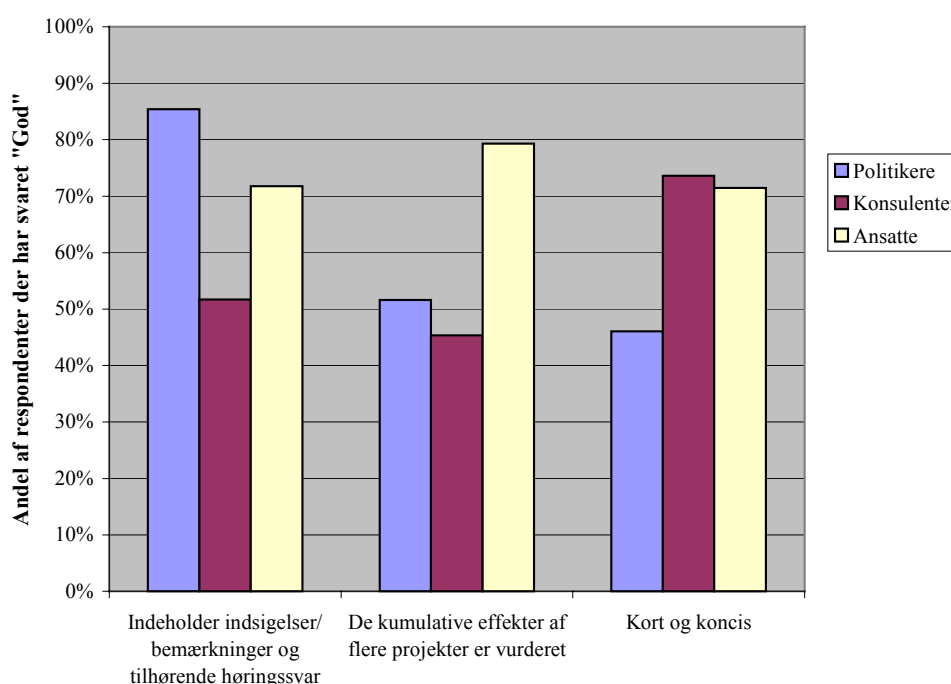
- at interesseorganisationer, offentligheden og de direkte berørte vil have en større interesse i at få vurderet alternativer end ansøger selv.
- At sagsbehandlere ønsker at bruge den nødvendige tid på at få sagen bedst muligt oplyst og vurderet, hvilket står overfor ansøgers ønsker om at komme i gang med sit projekt så hurtigt som muligt.
- At der bag forskellige fagligheder og professioner kan ligge forskellige krav til eksempelvis datagrundlagets eksakthed.
- At politikerne lægger mere vægt på den offentlige debat og offentlighedens input i sagen end sagsbehandlere.

Spørgeundersøgelsen, der udføres som led i den samlede evaluering, kaster lys over denne situation, at forskellige aktører kan have forskellig vægtning af, hvad der er vigtigst og dermed, hvordan VVM arbejdets kvalitet vurderes. I spørgeundersøgelsen blev politikere, konsulenter og sagsbehandlere spurgt om, hvad der for dem er en god kvalitet af en VVM redegørelse ud fra bestemte kriterier. Vi har spurgt om de finder en række forhold ved redegørelse vigtige, mindre vigtige eller ikke vigtige i at give en god kvalitet. Undersøgelsen viste, at politikere, konsulenter og sagsbehandlere generelt er enige om, hvad der er vigtig i forhold til sikring af en god kvalitet. Der er dog også forskelle i deres vurderinger af kvaliteten. Som vist i figur 3 er der for enkelte faktorer stor forskel i vurderingen, blandt andet at :

- sagsbehandlere finder vurdering af de kumulative effekter markant vigtigere end konsulenter og politikere.
- politikerne lægger meget større vægt på, at offentlighedens indsigelser/bemærkninger og tilhørende høringssvar fremgår af redegørelsen.
- en kort, koncis, entydig og letlæselig redegørelse er mindre vigtigt for politikerne, end det er for såvel konsulenter som sagsbehandlere.
- sagsbehandlerne lægger meget større vægt på, at redegørelsen indeholder alternativvurdering end politikerne og konsulenterne.

Politikeres, konsulenter og sagsbehandleres opfattelse af hvad der giver en 'god kvalitet' af VVM redegørelser er således ikke helt sammenfaldende.

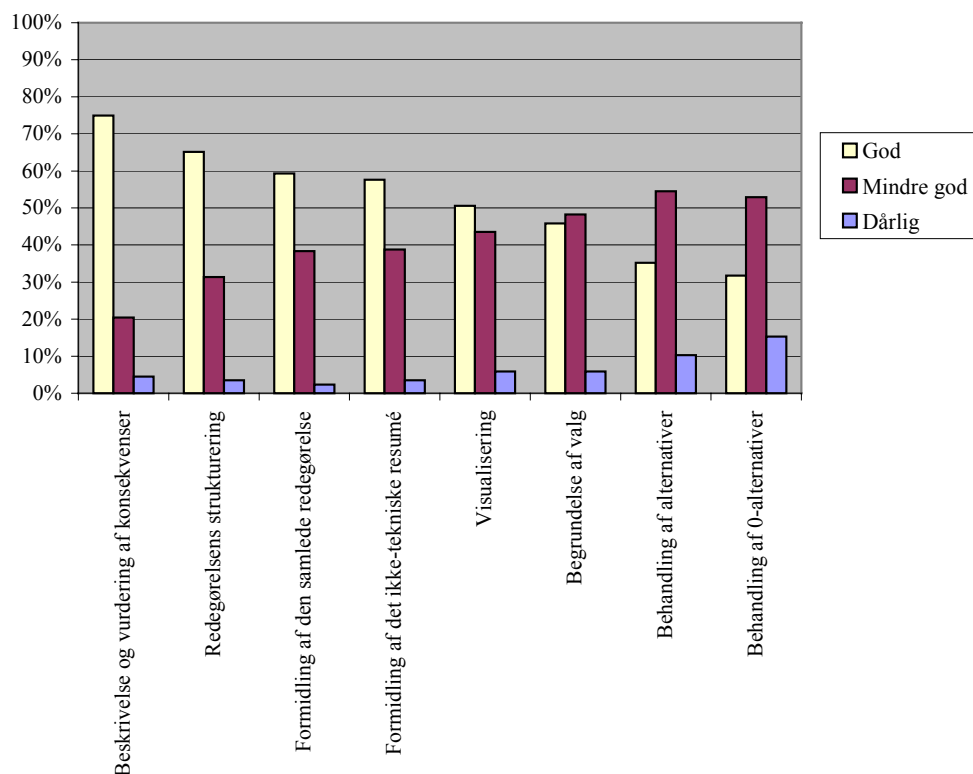
Forskellig opfattelse af kriterier for god kvalitet

Figur 3. Eksempel på forskellige vurderinger af hvad der giver en god kvalitet af en VVM redegørelse blandt politikere, konsulenter og sagsbehandlere. Opgørelsen er baseret på 44 svar fra politikere, 76 svar fra konsulenter og 89 svar fra sagsbehandlere.

I spørgeundersøgelsen blev der endvidere spurgt til, hvordan politikere, konsulenter og sagsbehandlere – med udgangspunkt i egen erfaring – vurderer kvaliteten af såvel redegørelser som selve VVM processen i dag. Vi har spurgt om de for en række konkrete forhold i processen fandt dem gode, mindre gode eller dårlige. I figur 4 er vist vurderingen af de VVM redegørelser der laves i dag.

Kvalitet af VVM-redegørelse

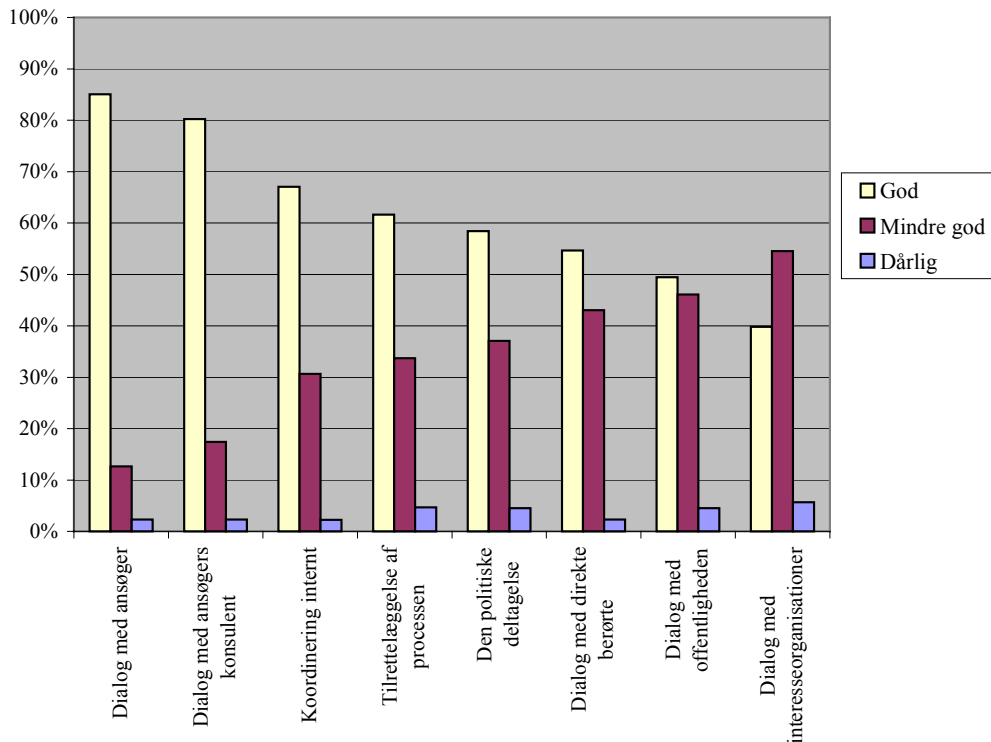
Figur 4. Vurdering af kvaliteten af en række træk ved de VVM redegørelser der laves i dag. Opgørelsen er baseret på 44 svar fra politikere, 76 svar fra konsulenter og 89 svar fra sagsbehandlere.

Lige som vi så at der var forskellige opfattelser blandt aktørerne om vigtigheden af forskellige elementer i VVM redegørelsen så finder vi også at de vurderer den aktuelle kvalitet af VVM redegørelserne forskellig. Det viser sig blandt andet:

- At politikerne generelt vurderer kvaliteten af redegørelserne bedre end både konsulenter og sagsbehandlere.
- At behandling af alternativer, herunder 0-alternativer, vurderes som værende ikke-tilfredsstillende, men mere fremherskende blandt konsulenter og sagsbehandlere end blandt politikere.
- At politikerne finder redegørelsens strukturering, formidling og visualisering bedre end konsulenter og sagsbehandlere.

Vi har tilsvarende undersøgt vurderingen af VVM processens kvalitet ved at bede politikere, sagsbehandlere og konsulenter markere om de fandt forskellige aspekter af denne gode, mindre gode eller dårlige.

Kvalitet af VVM-processen

Figur 5 Vurdering af kvaliteten af en række forhold ved VVM processen der her strækker sig fra indsendelse af ansøgning til den politiske stillingtagen til redegørelsen. Opgørelsen er baseret på 44 svar fra politikere og 89 svar fra sagsbehandlere.

Også i relation til VVM processen finder vi at processens aktuelle kvalitet vurderes forskelligt af aktørerne. Blandt andet ser vi at:

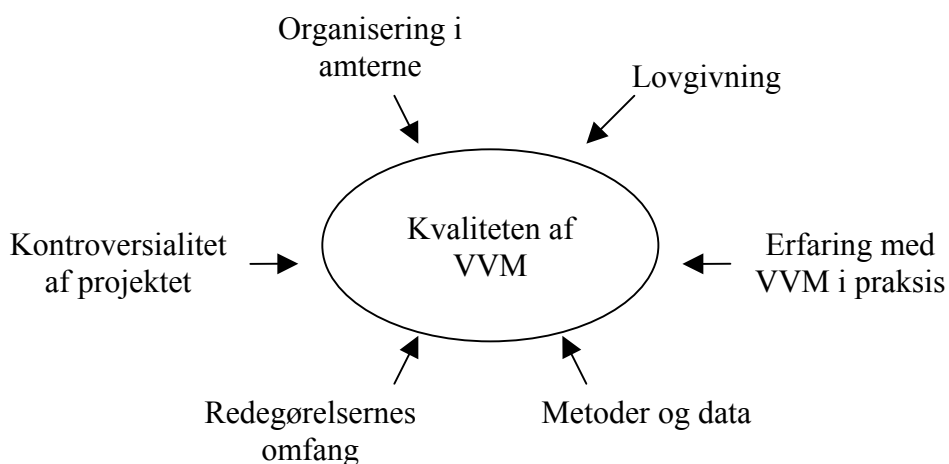
- politikerne vurderer dialogen med ansøger og ansøgers konsulent mindre god end sagsbehandlerne.
- politikerne vurderer dialogen med offentligheden mere positiv end sagsbehandlerne.
- dialog med interesseorganisationer og offentligheden vurderes ofte at være mindre god, men hvor halvdelen af politikerne finder den god er det kun en tredjedel blandt sagsbehandlerne der gør dette.

Hvad har betydning for kvaliteten?

Det er en rimelig antagelse at des mere *erfaring* man har med VVM des højere vil kvaliteten af såvel processen som redegørelsen blive. Erfaring og læring betyder, at kvaliteten af VVM stiger. Tiden arbejder for en højere kvalitet. Denne antagelse understøttes af flere internationale undersøgelser, som viser, at siden VVM direktivet blev implementeret, er der sket en forbedring af VVM redegørelsernes kvalitet (Glasson et al, 1997; Lee og Dancy, 1993). Et andet aspekt er erfaring i forhold til at arbejde tværfagligt. For at producere en VVM kræves flere fagligheder og personer, som ved f.eks. en VVM for en husdyrudvidelse, hvor der blandt andet vurderes grundvandsinteresser, støj, lugt og naturinteresser. For at producere en god kvalitet af redegørelsen

kræves såvel personlig som organisatorisk erfaring i at arbejde koordineret på tværs af faggrupper og professioner (Lee-Wright, 1997) og dette tager under alle omstændigheder tid at lære.

Graden af *kontroversialitet* har endvidere vist sig at have betydning for kvaliteten: Jo mere kontroversielle projekterne er, jo bedre bliver redegørelserne i forhold til mindre lokale projekter (Commission of the European Communities, 1992). Ved mindre projekter vil der typisk ikke være så store interesser og ressourcer involveret.

Figur 6. Faktorer der kan have indflydelse på kvaliteten af en redegørelse.

Længden af redegørelsen har ligeledes vist sig at have betydning for kvaliteten. En undersøgelse af britiske og irske redegørelser viser, at VVM redegørelser under 25 sider viser inferior kvalitet i forhold til længere redegørelser (Lee og Dancey, 1993). Det understreges dog, at længere redegørelser ikke nødvendigvis er et udtryk for god kvalitet. Det kan dog pege på, at der kræves et vist antal sider for at få sagen fyldestgørende fremstillet.

Hertil kommer selvfølgelig forholdet omkring *metoder og data*. Hvis ikke de nødvendige metoder og det nødvendige datagrundlag er til stede eller kan fremskaffes indenfor perioden, hvor projektet vurderes, vil det have konsekvenser for kvaliteten af forudsigelser og analyser.

Lovgivning – såvel den europæiske og den nationale – spiller også en rolle. Eksempelvis vil entydighed og formulering af lovgivningen have betydning for amternes mulighed for at forstå og dermed leve op til lovens intentioner og krav.

Det er blandt andet disse ovenstående forhold med betydning for kvaliteten, der skal indtænkes i en kvalitetssikring af VVM arbejdet.

Hvem skal sikre kvaliteten af VVM?

Som vist på figur 2 er der mange aktører involveret i VVM processen. Et centralt spørgsmål i forhold til kvalitetssikring er, hvem af disse der bør være centrale i forhold til at sikre kvaliteten af VVM. Hvem der skal sikre kvaliteten er tæt forbundet til spørgsmålet om, hvem der kan - ud fra ressource- og videnskæssige hensyn.

De berørte privatpersoner, som i mange tilfælde er lægmænd, har formel mulighed for deltagelse men tages sagernes omfang og kompleksitet i betragtning er spørgsmålet, om det er muligt og/eller rimeligt, at lægmand forventes at være en primæraktør i forhold til at sikre kvaliteten?

Hvis lægmand ikke kan spille en central rolle i forhold til kvalitetssikring, hvad så med *interesseorganisationerne*? Disse må forventes at have den nødvendige viden og de nødvendige ressourcer hertil, men hvorvidt udfylder de i dag rollen som kvalitetskontrollør?

Hvad med *videnskabsfolk*? I Holland har EIA Kommissionen eksisteret siden 1987 (se eventuelt www.eia.nl). Dennes rolle er blandt andet at kvalitetskontrollere samtlige redegørelser, der udarbejdes i landet. Er dette et perspektiv for det danske VVM system?

Så er der *amterne selv*, som sidder inde med faglig viden og erfaring på mange relevante områder. Kan denne viden og erfaring udnyttes yderligere i forhold til kvalitetssikring? Vil den begyndende organisationsudvikling væk fra den skarpe sektoropdeling over til en mere projektorganiseret opgaveløsning have betydning for kvalitetssikringen af VVM?

Og hvad med *konsulenterne*: Hvad er amternes mulighed for at sikre kvaliteten af det arbejde, som konsulenterne bidrager med i en VVM sag?

Der kan ikke her gives hurtige og simple svar på dette spørgsmål om, hvem der kan og bør sikre kvaliteten. Vigtigt er det dog at være opmærksom på de muligheder, der potentielt ligger i at bruge de forskellige aktører i en bevidst kvalitetssikring.

Forventning til VVM

Inden vi præsenterer resultaterne fra workshoppens cafédialoger og dermed deltagernes bud på dels kvalitetskriterier og dels kvalitetssikring, vil vi pege på forventningers betydning for vurdering af kvalitet. Vores forståelse af og forventning til VVM og dets rolle i planlægning og beslutningsprocessen har betydning for, hvorledes vi vurderer kvaliteten af såvel redegørelse som proces. Et spørgsmål er, hvorvidt der er realistiske forventninger til, hvad der kan opnås med VVM.

I artiklen "Everything you already know about EIA (But don't often admit)" diskuterer Beatti (1995) tre forhold omkring VVM, som er vigtige at holde sig for øje i diskussionen omkring kvalitet af VVM arbejdet. Beatti påpeger, at VVM for det første ikke er videnskab. For det andet vil VVM redegørelser altid indeholde ikke-undersøgte og ikke-forklarede værdiantagelser og endelig vil VVM altid være 'politisk'.

VVM er ikke videnskab. Godt nok bruges resultater fra videnskaben, og der bruger videnskabelige teknikker, men VVM udføres ikke med samme præcision som et videnskabeligt eksperiment. Med VVM forudsiges i stedet de potentielle konsekvenser. Disse forudsigelser bliver endvidere ofte ikke sammenlignet med de aktuelle konsekvenser efterfølgende. På grund af tid og ressourcer udføres VVM ved, at der laves antagelser, og ved at vurderingerne afgrænses. Med andre ord, selvom antagelser og afgrænsninger foretages ud fra de bedste professionelle vurderinger, er det ikke videnskabeligt. Betydningen af at stå ved, at VVM ikke er videnskab er, at der åbnes op for yderligere diskussion med lægmand. Det betyder endvidere, at offentligheden bibringes en mere realistisk forventning til præcision i vurderingerne.

VVM redegørelser indeholder altid ikke-undersøgte og ikke-forklarede værdiantagelser. Når redegørelserne forberedes og udarbejdes bruges forskellige typer af professionelle vurderinger. Bare det, at VVM er koncentreret om de væsentligste konsekvenser, gør, at der afgrænses fra starten af. De professionelle skøn er en naturlig og uundgåelig del af det at forudsige og vurdere de potentielle konsekvenser.

VVM vil altid være "politisk". VVM er en del af en bredere beslutningsproces, hvor der indgår andre hensyn end blot de miljømæssige. Idet alle projekter vil have såvel positive som negative konsekvenser på flere områder, er det helt legitimt, at VVM redegørelsen indgår i en offentlig politisk debat. Det bør derfor ikke være nogen overraskelse, når informationer som del af VVM bruges på denne måde.

Med ovenstående in mente er det vigtigt at minde os selv om, at VVM 'kun' er et redskab og del af en større beslutningsproces. I denne proces er VVM's rolle at oplyse en sag om mulige miljømæssige konsekvenser. Hermed kan der træffes informerede politiske beslutninger. Dette står i kontrast til en eventuel forventning om, at resultater fra en VVM nødvendigvis kan bruges og bliver brugt således, at det sikres, at projekterne ikke får negative konsekvenser for miljøet. Dette er ikke en realistisk forventning og kalder derfor på en vis ydmyghed på VVM's vegne.

2. Hvad er en god kvalitet af redegørelser og VVM processen?

I dette kapitel præsenteres resultaterne fra den første cafédialog, der blev afholdt på workshopen den 2. november 2001 i Vejle. Cafédialogen blev afholdt med 5 grupper, som hver skulle løse opgaven: Hvad er en god kvalitet af VVM redegørelser og af VVM processen? Grupperne var opdelt som vist af bilag 3 med fire grupper med overvejende deltagelse af amtslige sagsbehandlere og en gruppe med alene politikere fra amtslige teknik- og miljøudvalg.

Opgaven for denne cafédialog var, at hver gruppe skulle fastsætte 10 kriterier for en god kvalitet. Dette skulle udmøntes i 5 kriterier for kvalitet af VVM redegørelser og 5 kriterier for VVM processen. I forhold til de omtalte – til tider meget omfattende – checklister, så var målet med cafédialogen ikke at finde frem til en form for bruttoliste over kvalitetskriterier men i stedet at få deltagerne til at foretage en prioritering af, hvad de finder er de vigtigste kriterier for en god kvalitet i VVM arbejdet.

Cafédialogen er netop velegnet til at skabe konsensus omkring hvad der er væsentligt. Arbejdet foregår omkring nogle 'caféborde' hvor hver gruppe forsøger at finde frem til de væsentligste kriterier. Efter et afgrænset tidsrum hvor hver gruppe har arbejdet med opgaven starter 'cafélivet' hvor man går på besøg ved de andre caféborde. Her udveksler man erfaringer med de andre grupper og samles så igen for at diskutere om inspirationen fra de andre grupper gav anledning til at genoverveje gruppens første bud på væsentligste kriterier for god kvalitet. Til sidst opsummerer gruppen sine endelige punkter og konklusioner på et postkort – klar til 'afsendelse'.

På workshopen i Vejle blev der nedsat grupper omkring 5 'caféborde'. I det følgende gengives de konklusioner de fem grupper havde på spørgsmålene om de 5 kriterier for henholdsvis god kvalitet af VVM processen og af redegørelsen.

2.1 Kriterier for god kvalitet af VVM processen

Gennem formiddagens arbejde formåede grupperne at trække en række væsentlige forhold frem i lyset der karakteriserer den gode kvalitet af VVM processen. Indholdet af de indleverede postkort fremgår af nedenstående boks.

Gruppe 1

- Offentliggørelse af forslag suppleres med offentlige møder
- Offentlighedsfase bør afkortes!
- Brugerbetaling for klageadgang

Gruppe 2

- Relevante personer og organisationer inddrages
- Tidsplan: Hvem, hvad og hvornår
- God formidling af processen
- Relevante problemstillinger og alternativer i idefasen
- Tæt dialog med ansøger

Gruppe 3

- I forbindelse med idefasen bør der fremlægges alternativer for projektets funktionsopfyldelse
- Efterevaluering
- Indholdsfastlæggelse som afslutning på idefasen

- Styrke idefasen, mere materiale til den bredere offentlighed
- Projektgrupper (intern og ekstern)

Gruppe 4

- Mulighed for projektilpasning
- Borgerinddragelse – styrke især idefasen (afdække alternativer og problemer)
- Projektstyring med amtet for bordenden
- Samarbejde med interessenter (dialogplanlægning)
- Tværfaglighed

Gruppe 5

- Identificering af de vigtigste problemer på forhånd og afværge inden man går i gang (1 måned)
- Indbyde alle de berørte
- Projektgruppe, 'taskforce' for større sager, til at lave det i amtet (faglig alsidighed)
- Åbenhed - aktindsigt nu og ordentlig borgerinddragelse og hellere et borgermøde for meget og ordentlig offentlighedsinddragelse
- Erfaringsopsamling på tidligere VVM

Undervejs i den dialog der foregik i grupperne opsnappede vi en del guldkorn der kan sætte nogle af de ovenstående "fortættede" konklusioner lidt i relief.

Der var i grupperne generelt enighed om at idefasen – scoping – på mange måder stod svagt i det danske VVM system. Det er jo i scopingfasen at projekterne bedst påvirkes, både ved at få alternativerne til diskussion men også ved at tage stilling til hvad der er det væsentlige : *'Livet bliver lettere hvis ting bliver opfanget på et tidligt stadie'*.

Scopingfasen skal således styrkes. Det er vigtigt at få beskrevet 'ordentlige' alternativer og taget stilling til disse. Sker det ikke i denne fase er det højest usandsynligt at der vil kunne komme reelle alternativer til debat ved den 2. offentlighedsfase : *'løbet er kørt for alternativer, fordi de ikke er med i idefasen'*.

Offentlighedsfaserne er uhyre vigtige. Det var en generel holdning at hvis ikke VVM havde været der, så ville projekter været kommet til at se anderledes ud. Det er gennem dialogen at der kommer input og at der nås forståelse. VVM baseret på dialog giver en anden proces og dermed et andet projekt - altid andet udfald end det oprindelige forslag. De store miljø gevinster opstår ofte undervejs og det er vigtigt at få frem når man snakker om effekten af VVM.

Det blev også diskuteret om det var en kvalitet hvis man opnåede enighed – herunder ikke mindst om det var en kvalitet hvis der ingen indsigelser var i offentlighedsfasen. Det blev klart konkluderet, at det er det ikke! Omvendt er det klart at man, efter en intensiv dialog hvor der sker substantielle ændringer i projektet, som det f.eks. blev nævnt som tilfældet med sagen om Billund Lufthavn, må opfatte det som en kvalitet at der er opnået enighed.

Et andet vigtigt emne til debat var de organisatoriske forhold. Som nævnt er VVM en udfordring for den traditionelle måde at organisere den amtslige forvaltning på, da der lægges op til mere helhedsorienterede vurderinger. Det blev på den baggrund fremhævet som vigtigt hvordan VVM arbejdet placeres organisatorisk. VVM-arbejdet skal ikke ligge i én af de specialiserede sektorkontorer. Den anden side af denne konflikt er hvem der har "førertrøjen" på i de konkrete projekter, skal det være specialister eller generalister. Der blev blandt peget på to mulige løsninger på disse konflikter. I forhold til organiseringen kan VVM arbejdet enten ligge i et plankontor, hvor

der er generalister og hvor man er vant til at arbejde på tværs af flere sektorer. Den anden mulighed er at indføre mere projektorganisering i organisationen, hvor tværfaglige grupper med eksperter fra de enkelte kontorer samler sig i en gruppe der skal tage sig af en konkret VVM sag. I praksis eksisterer den slags projektorganisering i mange af amterne, enten som led i en egentlig organisatorisk omlægning mod mere matrix-organisering eller som svar på de udfordringer VVM sagerne stiller. Der blev fra deltagerens side lagt vægt på at der i disse tværgående projektgrupper var behov for både specialister og generalister, men også at det var generalisterne der ”skulle sidde for bordenden” : ”*tværfaglighed er kvalitetskriterium og tværfaglighed kan ikke tilgodeses af specialister*”.

Et andet aspekt af det organisatoriske der blev fremdraget er vigtigheden af at ”styre processen” så man hele tiden ved hvem der laver hvad og hvornår. Dermed kan man bedre stille krav til hvornår bygherren og konsulenten skal komme med forskellige typer af information, hvornår forskellige afdelinger skal inddrages i processen osv. Konkret blev der foreslået at der ved afslutning på scopingfasen (første offentlighedsfase) blev lavet en logbog for den videre del af forløbet, med tidsplan og angivelse af hvilke input der forventes hvornår.

Endelig blev der i grupperne også diskuteret forholdet mellem sagsbehandlerne og henholdsvis politikerne og offentligheden. Det blev understreget at det var en kvalitet ved processen at dialogen mellem forvaltning og politikere var god og at det indebar at forvaltningen lagde tingene frem som de så dem, ved f.eks ikke at nedtone problemer i relation til politiske interesser. Omvendt skal politikerne også vedkende sig et ansvar. På den baggrund kan amtet spille en væsentlig rolle i forløbet af VVM sagen og ikke mindst være ”aktivt styrende” i starten af processen.

På baggrund af formiddagens indsats for at formulere kriterier for kvalitet af VVM processen blev der sidst på dagen samlet op på indholdet af de 5 postkort som er gengivet i boksen ovenfor. Samlet blev resultatet de følgende 5 kriterier, suppleret med nogle underpunkter der kvalificerer indholdet af det enkelte punkt :

- Borgerinddragelse
 - Kontakt til relevante personer/organisationer
 - Åbenhed/møder
- Idefasen
 - Identificer vigtigste problemer
 - Alternativer
 - Fastlægge indhold
- Tidsplan
 - Hvem, hvad og hvornår
 - Hvornår skal hvem have indflydelse
 - Formidle processen
- Interessenter
 - Tæt dialog med ansøger
 - Dialogplanlægning
 - Andre myndigheder
- Organisering
 - Projektgrupper (intern/ekstern)
 - ’Tværfaglighed for bordenden’ (Helhedsorientering)
 - Efterevaluering

2.2 Kriterier for god kvalitet af VVM redegørelsen

Gennem formiddagens arbejde fremdrog grupperne også en række væsentlige forhold der karakteriserer en god kvalitet af VVM redegørelsen. Indholdet af de indleverede postkort fremgår af nedenstående boks.

Gruppe 1

- Beskrivelse af anlægget – status før og efter og beskrivelse af effekten
- Krav til dokumentation
- En opgørelse over den absolutte belastning i et større område
- Miljøpåvirkninger prioriteret og anskueliggjort mht. naboforhold
- Mulige alternativer

Gruppe 2

- Vægter væsentlige problemstillinger
- Skal ku' forstås af fru og hr. Jensen
- Helhedsorienteret
- God dokumentation/argumentation for konklusionerne
- God beskrivelse af reelle alternativer

Gruppe31

- Fokus på væsentlighed
- Præcisering af projektet og miljøkonsekvenser
- Vurdering af kumulative effekter
- Vurdering af globale/lokale miljø
- Bedre illustrationsmateriale og kort

Gruppe 4

- God formidling til borgerne
- Godt politisk beslutningsgrundlag
- Overblik over den samlede sag
- Fokusering på det væsentlige
- God dokumentation/argumentation (forudsætter gode modeller) – klare konklusioner

Gruppe 5

- Fokus/prioritering på det væsentlige, men overblik over alle aspekter.
- Dokumentationen skal være i orden, kvantitativt - der skal være overordnet planlægning, som ajourføres, og - tallene skal samkøres
- Dokumentationen skal være i orden, kvalitativt - skøn skal laves af flere og kvalitetstjekkes
- Krav til gennemsigtighed og forståelighed
- Bedre værktøjer til vurdering af regionale effekter (regionalt, globalt)

I grupperne var der stor grad af enighed omkring kriterierne for god kvalitet af redegørelsen. Først og fremmest blev det understreget at der skal være tale om god formidling, med klart formuleret og letforståeligt sprog, godt illustrationsmateriale osv. Dernæst blev der i høj grad lagt vægt på at det var de ”rigtige ting” der var med. Der er reel fare for at redegørelserne svulmer op. Begrænsningens kunst er vigtig, men der skal begrænses ’rigtigt’ – igen ser vi at scopingfasen med dens udpegning af hvad der er væsentligt er meget vigtig. Fagligt er det også vigtigt at der i redegørelsen er begrundelse for brug af beregninger eller skøn.

Fra nogle sider blev det også påpeget at grunden til at der skrives meget kan være at man skal leve op til Landsplanafdelingens regler !

Derudover blev mange af de traditionelle kriterier for god kvalitet af redegørelsen berørt. En ordentlig beskrivelse af alternativerne, god dokumentation for de valg og konklusioner der træffes og sikring af et godt ”overblik” og at redegørelsen er ”helhedsorienteret”. Endelig blev det opfattet som en kvalitet at der var ordentlige værktøjer til rådighed, både i forhold til de ”hårde” og de ”bløde” områder, hvor landskabsanalyser blev fremhævet som eksempel på det sidste. Problemet med manglende beskrivelse af kumulative effekter blev udpeget som en af de væsentligste metodiske svagheder ved VVM i dag.

På baggrund af formiddagens indsats for at formulere kriterier for kvalitet af VVM redegørelsen blev der sidst på dagen ligeledes samlet op på indholdet af de 5 postkort som er gengivet i boksen ovenfor. Samlet blev resultatet de følgende 5 kriterier, suppleret med nogle underpunkter der kvalificerer indholdet af det enkelte punkt :

- Fokusering på det væsentlige
 - Overblik over samlede sag
- Dokumentation
 - Argumentation for valg
 - Forudsætninger
 - Klare konklusioner
 - Beskrivelse af alternativer
 - = Godt politisk beslutningsgrundlag
- Bedre værktøjer
 - Modeller
 - Kumulative effekter
 - Kvalitetscheck
- Helhedsorientering
- God formidling
 - Kort og illustrationer
 - ’For Hr. Jensen’
 - For politikerne
 - = Godt politisk beslutningsgrundlag

3. Hvordan sikres kvaliteten?

I dette kapitel præsenteres resultaterne fra den anden cafédialog, der blev afholdt på workshopen den 2. november 2001 i Vejle. Cafédialogen blev afholdt med fire grupper, som hver skulle løse opgaven: Hvorledes sikres kvaliteten af VVM? I denne cafédialog deltog politikerne sammen med de øvrige deltagere i grupperne. Grupperne skulle hver foreslå 5-8 måder, hvorpå kvaliteten af VVM arbejdet kan sikres. I den nedenstående boks er resultaterne af cafédialogen gengivet.

Gruppe 2

- En organisering der sikrer, at alle relevante fagområder inddrages
- Entydigt placeret ansvar for processen
- Tidsplan: Hvem, hvad og hvornår
- Manual/kogebog
- Tilbagevendende evaluering af proces og redegørelse
- Høj vægtning af borgerinddragelse

Gruppe 3

- Projektorganisering
- Kvalitetskontrol - intern og evt. ekstern
- Kontrol af virkelighed
- Kvalitetskontrol af bygherres oplysninger
- Erfa-møder

Gruppe 4

- 'Højt niveau i idefasen!' – debatoplæg, offentlige møder og partshøring
- Tværfaglig projektgruppe med amtet ved bordenden
- Ordentlige tekniske værktøjer (NDEP, SimIIIb mv.)
- 'Ordentlig formidling!' Fx Opdeling i to rapporter: Regionplantillæg med ikke-teknisk resumé af VVM'en og VVM-redegørelsen

Gruppe 5

- Organisatoriske forhold har betydning. To modeller:
 - Én med proces specialisering*
 - Én med det går på skift*
 - Man må være sig bevidst om ulemper ved sin egen organisering*
- Kvalitetskontrol
 - Afsæt 1 md. til kontrol i amtet, intern høring*
 - Evt. ekstern auditor*
 - Borgergruppe – referencegruppe*
 - Forholde sig kritisk til konsulenternes undersøgelse → nedsætte gruppe på landsplan*
- Udformning af VVM
 - Udarbejde kogebog om hvordan*
 - Paradigmaer vedr. skrivelser*
 - Projektgruppe til forenkling af landbrugs VVM*
- Viden og erfaringer
 - ERFA-gruppe m. ressourcepersoner inde i amtet*
 - Mellem amter, udveksle kogebøger*
 - Stjæle det bedste fra hinanden*
 - Bred erfaringsgruppe også med staten*

Som det fremgår af boksen er nogle af de punkter der tages op også punkter der beskriver kriterier for god kvalitet i VVM processen, men her set ud fra et andet perspektiv, nemlig hvordan kvaliteten sikres. Af de forhold der fremdrages synes vi at specielt emneområder som det organisatoriske,

erfaringsopsamling og kvalitetssikring springer i øjnene som de væsentligste. Men derudover peges der selvfølgelig også på at f.eks eksistensen af ordentlige modeller og værktøjer såvel som evnen til at formidle er væsentlig forhold der kan sikre en høj kvalitet af VVM arbejdet.

Organisationsspørgsmålet er uden sammenligning det emne der synes væsentligst for at sikre kvaliteten af VVM. Hvordan man organiserer sig internt på amtet har været berørt i afsnit 2.2, men her kommer der endnu flere ord på. For deltagerne var det således ikke alene et spørgsmål om projektorganisering af arbejdet og at finde den rigtige vægtning mellem generalister og specialister, men også at der i denne organisationsform er behov for nogle ”styringsmidler” som eksempelvis ordentlig tidsplanlægning og at der udarbejdes en manual/kogebog for processen. Som en del af denne debat blev spørgsmålet om ”kompetenceopbygning” også rejst. Skal det være ”mellemlederne” der sidder for bordenden eller skal andre medarbejdere også kunne løfte denne opgave? Skal det være en lukket kreds af medarbejdere der altid indgår i VVM projekterne eller skal det spredes ud i hele forvaltningen.

Som en del af kompetenceopbygningen i amtet ligger også spørgsmålet om hvordan man opsamler og udveksler erfaring. ERFA-grupper var på tale i flere af café-grupperne og det blev også understreget at man skulle blive bedre til at lære fra hinanden ved at udveksle kogebøger, lave eksempelsamlinger over gode VVM’er osv.

Endelig blev kvalitetssikring nævnt som et mere direkte middel til at sikre den høje kvalitet af VVM processen og redegørelsen. Bredt forstået handler kvalitetssikring om at der på alle led i processen sker en evaluering af at man gør de rigtige ting. I den sammenhæng er en ordentlig scoping vigtig, herunder ikke mindst den ovennævnte manual/kogebog. Evalueringen kan bidrage til såvel kompetenceopbygning som sikring af kvaliteten. Som direkte kvalitetskontrol kan man kontrollere bygherrens oplysninger, amtets egne beregninger etc. Dette bør der afsættes tid og ressourcer til i processen, enten ved hjælp af eksterne ”auditorer” eller ved internt personale afsættes hertil. I et bredere perspektiv bør man også evaluere om de forudsigelser af effekter der ligger i redegørelsen holder stik for af den vej at forbedre fremtidige VVM redegørelser.

I diskussionen af kvalitetssikring blev det også nævnt at den første offentlighedsfasen, eller i det hele taget scopings-fasen, er vigtig for at sikre en god proces i det resterende forløb. Sikring af god kvalitet hænger på den måde sammen med for det første at åbne op for en god offentlig debat (lave møder, skrive godt oplæg, diskutere alternativer) men også lave en god afgrænsning af den resterende del af processen (hvad er vigtigt, hvad skal vurderes, hvordan, hvornår og af hvem).

På baggrund af eftermiddagens indsats for at identificere hvordan man kan sikre kvalitet af VVM kom en række væsentlige punkter på bordet jf. ovenstående boks. I vores opsamling af denne del af workshoppen fremdrog vi følgende punkter som de væsentlige for at sikre kvaliteten :

- Borgerinddragelse
- Organisering
 - Hvem
 - Ankermand/tovholder
 - Ankermand kan være procesorienteret eller fagorienteret.
- Tidsplan
- Manual/checkliste for hvordan man arbejder med VVM i forhold til tidsplan
- Løbende erfaringsopsamling

- ERFA-grupper
- Efteruddannelse
- Implementering

Det mest interessante ved eftermiddagens diskussioner var imidlertid nok at diskussionen ”flyttede sig” da vi i stedet for at diskutere ”hvad kvalitet er” begyndte at diskutere ”hvordan kvaliteten sikres”.

Diskuterer man ”hvad kvalitet er” vil man ofte identificere en række karakteristika ved processen eller redegørelsen. F.eks. at borgerne har været inddraget, at redegørelsen er godt illustreret osv. - bare for at nævne nogle eksempler. Ud fra denne opfattelse er kvalitet noget håndgribeligt. For processen er der ofte tale om, at nogle bestemte faser, metoder eller værktøjer skal være tilstede. For redegørelsen er det ofte formidlingen og forekomsten af afgrænsninger, begrundelser, helhedsorientering og vurderinger der er de egenskaber der kigges efter. Der er således ofte tale om ”egenskaber”, som kan identificeres og evt. systematiseres i checklister. Det var jo faktisk det vi gjorde gennem formiddagens cafedialog.

Diskuterer man derimod ”hvordan kvaliteten sikres” flytter perspektivet sig over mod i højere grad at identificere træk ved processen der fremmer de ovennævnte resultater. Sikring af kvalitet er at tilrettelægge processen på den rigtige måde. Det betyder at eftermiddagens resultater i langt højere grad peger ud over ”egenskaberne” og i stedet ser på organisering, erfaringsopsamling, kompetenceopbygning som væsentlige forudsætninger for, at man ender med et godt resultat af såvel proces som redegørelse. For så vidt bringer denne debat os mere over i at snakke ”kapacitetsopbygning”. Hvordan kan vi med andre ord opbygge en organisation der sikrer gode resultater, en ”lærende organisation” som fortsat udvikler sig. Med kapacitetsopbygningen som perspektiv udvides debatten om VVM og kvalitet sig fra alene at være om at gøre ting på en bestemt måde til også at sikre forudsætningerne for at tingene gøres på den bedste måde.

4. Opsamling og konklusion

Gennem workshoppen om kvalitet og kvalitetssikring af VVM arbejdet fik en række amtslige medarbejdere der arbejder med VVM sammen med en række politikere muligheden for at identificere hvad god kvalitet er af såvel VVM processen som redegørelsen. Resultaterne er opsamlet i kapitel 2. Selv om VVM debatten forholder sig til utroligt mange ting og for mange synes ret kompliceret er det værd at bemærke, at konklusionerne om hvad god kvalitet er sagtens kan stå på et postkort !

På baggrund af de cafe'-dialoger der blev afholdt på workshoppen ligger der nu to små checklister med hvad der er god kvalitet af såvel VVM processen som selve redegørelsen. Udover at kunne fungere som checklister for det enkelte VVM projekt kan de også fungere som inspiration til hvad der i de kommende års VVM arbejde skal fokuseres på og forbedres.

I diskussionen om god kvalitet blev der selvfølgelig ikke alene peget på alle de gode "egenskaber" man kunne finde ved processen og redegørelsen, men også understreget hvor der i dag er nogle klare problemer. Blandt de hyppigst identificerede var nok den svaghed man i dag så omkring scopingfasen. Den første offentlighedsfase, med dens oplæg til diskussion af alternativer, diskussionen af hvilke miljøforhold der er de væsentlige og ikke mindst tilrettelæggelsen af den efterfølgende proces udgør i dag nogle svagheder som ifølge deltagerne på workshoppen bør komme mere i fokus. Det var så et godt bud der kan bringes videre til den aktuelle evaluering af VVM.

På workshoppens sidste cafe'-dialog flyttede vi fokus fra hvad kvalitet er til hvordan den kan sikres. Herigennem lykkedes det at få fokus flyttet over til de basale ting omkring organisation, evaluering og erfaringsudveksling som skal fungere for at VVM processen forløber så godt som muligt. De meget moderne og lidt fortærskede begreber "kapacitetsopbygning" og den "lærende organisation" bliver således også nøglebegreber for at forstå hvilke "udenomsværker" der skal være på plads for at man fortsat fremover kan være sikre på at VVM arbejdet udvikler sig i en positiv retning.

Referencer

Beatti, Robert B., "Everything you already know about EIA (But don't often admit) i *Environmental Impact Assessment Review*, Volume 15, Number 2, March 1995, Elsevier Science. 1995.

Bjarnadóttir, Hólfríður : Nordic Study on EIA and Quality (in press)

Bramsnæs, Annelise, *VVM i praksis. Evaluering af VVM-redegørelser – og perspektiver for udvikling*, Videnscenter for miljøvurdering og planlægning, Kunstakademiets Arkitektskole, København. 1997.

Commission of the European Communities, Report from the Commission of the Implementation of Directive 85/337/EEC, Brussels. 1992.

European Commission, *Guidance on EIA. EIS Review*, Office for official Publications of the European Communities, Luxembourg. 2001.

Glasson, John, Riki Thérivel, Joe Weston, Elizabeth Wilson og Richard Frost , "EIA – Learning from Experience: Changes in the Quality of Environmental Impact Statements for UK Planning Projects" i *Journal of Environmental Planning and Management*, 40(4), side 451 – 464. 1997.

Lee-Wright, Michael, "Taking charge of the environmental team" i *Planning & Environmental Impact Assessment in Practice*, ed. Joe Weston, Addison Wesley Longman. 1997.

Lee, Norman og R. Dancy, "The quality of environmental impact statements in Ireland and the United Kingdom: a comparative analysis" i *Project Appraisal*, Volume 8, Number 1, side 31 – 36. 1993.

Kørnøv, Lone; Eskild Holm Nielsen og Jannick Schmidt, *VVM – er det umagen værd? – Evaluering af VVM i Danmark. Delrapport I – Erfaring og kompetence i VVM arbejdet*, Miljøministeriet, Landsplanafdelingen 2003.

Tzoumis, Kelly og Linda Finegold, "Looking at the quality of draft environmental impact statements over time in the United States: Have ratings improved?" i *Environmental Impact Assessment Review*, 20, side 557 – 578. 2000.

Bilag 1 Program for workshop om VVM og kvalitet

9.00 – 9.30	Morgenbrød og registrering
9.20 – 9.50	Velkomst og præsentation, <i>Lone Kørnøv, Aalborg Universitet</i>
9.50 – 10.30	Hvem skal sikre kvaliteten af VVM? <i>Tom Heinemann, Danmarks Radio</i>
10.30 – 10.45	Frukt og vand
10.45 – 12.15	Hvad opfatter dels amtsansatte og dels politikere som værende en god kvalitet af redegørelser og af VVM processen? Cafédialog I – oplæg efterfulgt af gruppearbejde
12.15 – 13.15	Frokost
13.15 – 14.00	Resultater af spørgeundersøgelsen til amtsansatte, politikere og konsulenter: Erfaringer med VVM <i>Eskild Holm Nielsen, Aalborg Universitet</i>
14.00 – 14.15	Kaffe og kage
14.15 – 15.45	Hvorledes sikres kvaliteten af VVM arbejdet? <i>Cafédialog II – oplæg efterfulgt af gruppearbejde</i>
15.45 – 16.30	Afslutning

Bilag 2 Deltagerliste

Amtsrådsforeningen	Pia Færch
Banestyrelsen	Mette Prisum
Danmarks Radio	Tom Heinemann
Forskningscenter for Skov & Landskab	Henrik Hvidtfeldt
Fyns Amt	Niels Bjørkbom Jens Henning Jensen
Hovedstadens udviklingsråd	Lone Madsen Lone Reiff Anna Jørgensen Steen Pedersen
Københavns Amt	Jette Reich
Miljø- og Energiministeriet	Gert Johansen Susanne Herfelt
Nordjyllands Amt	Lone Pedersen Charlotte Heldorf Rønn Anna Studsholt Susanne Mortensen
Ribe Amt	Bent Poulsen Henrik Præstholt Peter Kruse Rasmussen Lindy Tanvig
Ringkøbing Amt	Leif Theilgaard Jacob Bisgaard
Storstrøms Amt	Gert Wiik
Sønderjyllands Amt	Bente Nielsen Britt Bjerre Poulsen
Vejle Amt	Birger Kristoffersen Kurt Meiner Hansen Wilhelm Åmand Hansen Niels Wind-Friis Morten Kristensen
Vestsjællands Amt	Erik Nygaard Hansen
Viborg Amt	Ole Olesen
Aalborg Universitet	Eskild Holm Nielsen Karen Elsborg Per Christensen Lone Kørnøv Jannick Schmidt (studentermedhjælp) Anne Merrild (studentermedhjælp) Peter Holm (studentermedhjælp)
Århus Amt	Jens Tang

Bilag 3 Forløb af cafédialog samt gruppeinddeling

De to cafédialoger forløb således:

1. Grupperne arbejder med opgaven.
2. Når grupperne er færdige starter 'cafélivet':
 - a. Man går på besøg til andre caféborde.
 - b. Fra hver gruppe vælges en cafévært, som bliver siddende ved bordet og tager imod cafégæsterne fra de andre borde, der kommer på besøg.
 - c. Caféværten får 5 minutter til at præsentere gruppens arbejde og de besøgende får tid til at komme med indspil og stille spørgsmål.
3. Den oprindelige gruppe samles igen.
 - a. Gruppen udveksler hvilke impulser og idéer, de har fået fra de andre borde.
4. Gruppen opsummerer sine endelige punkter og konklusioner på et postkort – klar til 'afsendelse'.

Gruppe 1 (amtsrådspolitikere)

Bent Poulsen
Jette Reich
Vilhelm Åmand Hansen
Niels Wind-Friis
Morten Kristensen
Erik Nygaard Hansen

Gruppe 2

Susanne Mortensen
Steen Pedersen
Niels Bjørkbom
Jens Henning Jensen
Kurt Meiner Hansen
Ole Olesen
Pia Færch

Gruppe 3

Lone Pedersen
Lindy Tanvig
Anna Jørgensen
Birger Kristoffersen
Mette Prismo
Gert Johansen

Gruppe 4

Charlotte Heldorf Rønn
Peter Kruse Rasmussen
Lone Reiff
Jacob Bisgaard
Britt Bjerre Poulsen
Jens Tang
Susanne Herfelt

Gruppe 5

Anna Studsholt
Henrik Præstholm
Lone Madsen
Leif Theilgaard
Bente Nielsen
Gert Wiik
Tom Heinemann
Henrik Hvidtfeldt

Postkort fra cafédialoger

Vi præsenterer her resultaterne fra de to cafédialoger, der blev afholdt på workshoppen den 02.11.2001 i Vejle. Cafédialogen blev afholdt i fem grupper/'caféer', som hver skulle løse nogle opgaver. I nedenstående vises hver af de fem 'caféers' konklusioner som de ved afslutning af cafédebatterne skulle skrive på et postkort..

Under den første cafédialog skulle deltagerne fastsætte 10 kriterier for god kvalitet af VVM. Dette skulle udmøntes i 5 kriterier for kvalitet af VVM-processen og 5 kriterier for kvalitet af redegørelsen.

I anden cafédialog skulle der fastsættes 5-8 måder at sikre kvaliteten af VVM.

Kriterier for god kvalitet (cafédialog 1)

Cafédialog 1 tog udgangspunkt i spørgsmålet: Hvad er er god kvalitet af redegørelser og VVM-processen? Nedenstående punkter udgør de 5 caféers svar på spørgsmålet.

Gruppe 1

Kriterier for kvalitet af processen:

1. Offentliggørelse af forslag suppleres med offentlige møder
2. Offentlighedsfase bør afkortes!
3. Brugerbetaling for klageadgang

Kriterier for kvalitet af redegørelserne

1. Beskrivelse af anlægget – status før og efter og beskrivelse af effekten
2. Krav til dokumentation
3. En opgørelse over den absolutte belastning i et større område
4. Miljøpåvirkninger prioriteret og anskueliggjort mht. naboforhold
5. Mulige alternativer

Gruppe 2

Kriterier for kvalitet af processen:

1. Relevante personer og organisationer inddrages
2. Tidsplan: Hvem, hvad og hvornår
3. God formidling af processen
4. Relevante problemstillinger og alternativer i idefasen
5. Tæt dialog med ansøger

Kriterier for kvalitet af redegørelserne

1. Vægter væsentlige problemstillinger
2. Skal ku' forstås af fru og hr. Jensen
3. Helhedsorienteret
4. God dokumentation/argumentation for konklusionerne
5. God beskrivelse af reelle alternativer

Gruppe 3

Kriterier for kvalitet af processen:

1. I forbindelse med idefasen bør der fremlægges alternativer for projektets funktionsopfyldelse
2. Efterevaluering
3. Indholdsfastlæggelse som afslutning på idefasen
4. Styrke idefasen, mere materiale til den bredere offentlighed
5. Projektgrupper (intern og ekstern)

Kriterier for kvalitet af redegørelserne

1. Fokus på væsentlighed
2. Præcisering af projektet og miljøkonsekvenser
3. Vurdering af kumulative effekter
4. Vurdering af globale/lokale miljø
5. Bedre illustrationsmateriale og kort

Gruppe 4

Kriterier for kvalitet af processen:

1. Mulighed for projektilpasning
2. Borgerinddragelse – styrke især idefasen (afdække alternativer og problemer)
3. Projektstyring med amtet for bordenden
4. Samarbejde med interessenter (dialogplanlægning)
5. Tværfaglighed

Kriterier for kvalitet af redegørelserne

1. God formidling til borgerne
2. Godt politisk beslutningsgrundlag
3. Overblik over den samlede sag
4. Fokusering på det væsentlige
5. God dokumentation/argumentation (forudsætter gode modeller) – klare konklusioner

Gruppe 5

Kriterier for kvalitet af processen:

1. Identificering af de vigtigste problemer på forhånd og afværge inden man går i gang (1 måned)
2. Indbyde alle de berørte
3. Projektgruppe, 'taskforce' for større sager, til at lave det i amtet (faglig alsidighed)
4. Åbenhed
→ aktindsigt nu og ordentlig borgerinddragelse og hellere et borgermøde for meget
→ Ordentlig offentlighedsinddragelse
5. Erfaringsopsamling på tidligere VVM

Kriterier for kvalitet af redegørelserne

1. Fokus/prioritering på det væsentlige, men overblik over alle aspekter.
2. Dokumentationen skal være i orden, kvantitativt
- der skal være overordnet planlægning, som ajourføres
- tallene skal samkøres
3. Dokumentationen skal være i orden, kvalitativt

- Skøn skal laves af flere og kvalitetstjekkes
- 4. Krav til gennemsigtighed og forståelighed
- 5. Bedre værktøjer til vurdering af regionale effekter (regionalt, globalt)

Sikring af kvalitet (cafédialog 2)

Cafédialogen tog udgangspunkt i spørgsmålet: Hvordan sikres kvaliteten af VVM? Nedenstående punkter udgør de 5 caféers svar på spørgsmålet.

Gruppe 1

(Deltog ikke i cafédialog 2)

Gruppe 2

1. En organisering der sikrer, at alle relevante fagområder inddrages
2. Entydigt placeret ansvar for processen
3. Tidsplan: Hvem, hvad og hvornår
4. Manual/kogebog
5. Tilbagevendende evaluering af proces og redegørelse
6. Høj vægtning af borgerinddragelse

Gruppe 3

1. Projektorganisering
2. Kvalitetskontrol - intern og evt. ekstern
3. Kontrol af virkelighed
4. Kvalitetskontrol af bygherres oplysninger
5. ERFA-møde

Gruppe 4

1. 'Højt niveau i idefasen!' – debatoplæg, offentlige møder og partshøring
2. Tværfaglig projektgruppe med amtet ved bordenden
3. Ordentlige tekniske værktøjer (NDEP, SimIIIb mv.)
4. 'Ordentlig formidling!' Fx Opdeling i to rapporter: Regionplantillæg med ikke-teknisk resumé af VVM'en og VVM-redegørelsen

Gruppe 5

1. Organisatoriske forhold har betydning. To modeller:
 - én med proces specialisering
 - én med det går på skift
 Man må være sig bevidst om ulemper ved sin egen organisering
2. Kvalitetskontrol
 - afsæt 1 md. til kontrol i amtet, intern høring
 - evt. ekstern auditor
 - borgergruppe – referencegruppe
 - forholde sig kritisk til konsulenternes undersøgelse → nedsætte gruppe på landsplan
3. Udformning af VVM
 - Udarbejde kogebog om hvordan
 - Paradigmaer vedr. skrivelser

- Projektgruppe til forenkling af landbrugs VVM
- 4. Viden og erfaringer
 - ERFA-gruppe m. ressourcepersoner inde i amtet
 - mellem amter, udveksle kagebøger
 - stjæle det bedste fra hinanden
 - bred erfaringsgruppe også med staten

VVM – kriterier for kvalitet og kvalitetssikring

I nedenstående sammenfattes de fem 'caféers' konklusioner. Som bekendt skulle deltagerne under den første cafédialog fastsætte 10 kriterier for god kvalitet af VVM. Dette skulle udmøntes i 5 kriterier for kvalitet af VVM-processen og 5 kriterier for kvalitet af redegørelsen.

Kriterier for god kvalitet (cafédialog 1)

Cafédialog 1 tog udgangspunkt i spørgsmålet: Hvad er god kvalitet af redegørelser og VVM-processen? Nedenstående punkter er en sammenfatning af de 5 caféers svar på spørgsmålet.

Kriterier for kvalitet af processen:

- Borgerinddragelse
 - Kontakt til relevante personer/organisationer
 - Åbenhed/møder
- Idefasen
 - Identificer vigtigste problemer
 - Alternativer
 - Fastlægge indhold
- Tidsplan
 - Hvem, hvad og hvornår
 - Hvornår skal hvem have indflydelse
 - Formidle processen
- Interessenter
 - Tæt dialog med ansøger
 - Dialogplanlægning
 - Andre myndigheder
- Organisering
 - Projektgrupper (intern/ekstern)
 - 'Tværfaglighed for bordenden' (Helhedsorientering)
 - Efterevaluering

Kriterier for god kvalitet af redegørelsen

- Fokusering på det væsentlige
 - Overblik over samlede sag
- Dokumentation
 - Argumentation for valg
 - Forudsætninger
 - Klare konklusioner
 - Beskrivelse af alternativer
 - = Godt politisk beslutningsgrundlag
- Bedre værktøjer
 - Modeller
 - Kumulative effekter
 - Kvalitetscheck
- Helhedsorientering
- God formidling
 - Kort og illustrationer
 - 'For Hr. Jensen'
 - For politikerne
 - = Godt politisk beslutningsgrundlag

Sikring af kvalitet (cafédialog 2)

I den anden cafédialog skulle grupperne diskutere og forelså, hvordan kvaliteten af VVM kan sikres. Cafédialogen tog udgangspunkt i spørgsmålet: Hvordan sikres kvaliteten af VVM? Nedenstående punkter er en sammenfatning af de 5 caféers svar på spørgsmålet.

- Organisering
 - Hvem
 - Ankermand/tovholder
 - Ankermand kan være procesorienteret eller fagorienteret.
- Tidsplan
- Manual/checkliste for hvordan man arbejder med VVM i forhold til tidsplan
- Borgerinddragelse
- Løbende erfaringsopsamling
- ERFA-grupper
- Efteruddannelse
- Implementering